

PŘIJATÉ TEXTY

P9_TA(2021)0439

Krise právního státu v Polsku a zásada přednosti práva EU

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. října 2021 o krizi právního státu v Polsku a zásadě přednosti práva EU (2021/2935(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie (dále jen „Listina základních práv“),
- s ohledem na články 1, 2, 4 a 19 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“),
- s ohledem na článek 49 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“),
- s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech a příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva,
- s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv,
- s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“),
- s ohledem na odůvodněný návrh rozhodnutí Rady ze dne 20. prosince 2017 o zjištění zřejmého nebezpečí závažného porušení zásady právního státu ze strany Polské republiky, předložený Komisí v souladu s čl. 7 odst. 1 Smlouvy o EU (COM(2017)0835),
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2020/2092 ze dne 16. prosince 2020 o obecném režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu Unie¹ („nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu“),
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost²,
- s ohledem na své usnesení ze dne 7. října 2020 o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva³,

¹ Úř. věst. L 433I, 22.12.2020, s. 1.

² Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17.

³ Úř. věst. C 395, 29.9.2021, s. 2.

- s ohledem na své usnesení ze dne 24. června 2021 o zprávě Komise o stavu právního státu za rok 2020¹,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 17. září 2020 o návrhu rozhodnutí Rady o zjištění zřejmého nebezpečí závažného porušení zásady právního státu ze strany Polské republiky²,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 8. července 2021 o vytvoření pokynů pro uplatňování obecného režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu EU³,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 16. září 2021 o svobodě médií a dalším zhoršování situace v oblasti právního státu v Polsku⁴,
 - s ohledem na sdělení Komise ze dne 30. září 2020 nazvané „Zpráva o právním státu 2020 – stav právního státu v Evropské unii“ (COM(2020)0580),
 - s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. července 2021 nazvané „Zpráva o právním státu 2021 – stav právního státu v Evropské unii“ (COM(2021)0700),
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že v článku 2 Smlouvy o EU se uvádí, že Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin;
 - B. vzhledem k tomu, že polský premiér požádal dne 29. března 2021 často zpochybňovaný a nelegitimní „Ústavní soud“, aby posoudil, zda jsou ustanovení Smlouvy o EU týkající se přednosti práva EU a účinné soudní ochrany v souladu s polskou ústavou⁵;
 - C. vzhledem k tomu, že usnesením ze dne 14. července 2021 nařídil Soudní dvůr předběžná opatření požadovaná Komisí podle článku 279 Smlouvy o fungování EU, jež se týkají fungování kárného kolegia polského Nejvyššího soudu a zrušení některých dalších ustanovení polských právních předpisů, která mají dopad na nezávislost soudů⁶;
 - D. vzhledem k tomu, že dne 14. července 2021 nelegitimní polský „Ústavní soud“ rozhodl, že předběžná opatření Soudního dvora o struktuře soudů v Polsku nejsou v souladu s polskou ústavou⁷;
 - E. vzhledem k tomu, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ve věci C-791/19 ze dne 15. července 2021⁸ dospěl k závěru, že kárný režim platný pro soudce v Polsku je

¹ Přijaté texty, P9_TA(2021)0313.

² Úř. věst. C 385, 22.9.2021, p. 317.

³ Přijaté texty, P9_TA(2021)0348.

⁴ Přijaté texty, P9_TA(2021)0395.

⁵ Podání ve věci K 3/21.

⁶ Usnesení Soudního dvora ze dne 14. července 2021, věc C-204/21 R, Komise v. Polsko, EU:C:2021:593.

⁷ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 14. července 2021, věc P 7/20.

⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 2021, věc C-791/19, Komise v. Polsko, EU:C:2021:596.

v rozporu s právem EU;

- F. vzhledem k tomu, že dne 6. října 2021 Soudní dvůr rozhodl, že přearození soudce na jiný soud nebo na jiné oddělení téhož soudu bez jeho souhlasu může být v rozporu se zásadami neodvolatelnosti a nezávislosti soudců¹;
- G. vzhledem k tomu, že dne 6. října 2021 místopředsedkyně Soudního dvora zamítla žádost Polska o zrušení usnesení místopředsedkyně Soudního dvora ze dne 14. července 2021 požadující pozastavení uplatňování vnitrostátních ustanovení týkajících se zejména pravomocí kárného kolegia Nejvyššího soudu² ;
- H. vzhledem k tomu, že dne 7. října 2021 vydal nelegitimní „Ústavní soud“ rozhodnutí ve věci K 3/21, přijaté se dvěma odlišnými stanovisky; toto rozhodnutí, vydané na základě žádosti polského premiéra ze dne 29. března 2021, označilo ustanovení Smlouvy o EU z několika důvodů za neslučitelné s polskou ústavou;
- I. vzhledem k tomu, že dne 10. října 2021 se v celém Polsku konaly pokojné demonstrace na podporu členství Polska v EU, jichž se zúčastnilo přes 100 000 polských občanů;
- J. vzhledem k tomu, že dne 22. října 2020 byl nelegitimní „Ústavní soud“ politicky zneužit k útoku na práva žen;
- K. vzhledem k tomu, že dne 12. října 2021 bylo rozhodnutí ve věci K 3/21 zveřejněno v polském úředním věstníku³, a stalo se tak součástí polského právního řádu;
- L. vzhledem k tomu, že názor, že toto rozhodnutí nelegitimního „Ústavního soudu“ jednoznačně popírá základní zásadu přednosti práva EU, vyjádřila také Asociace evropských správních soudců⁴;
- M. vzhledem k tomu, že velká většina respondentů bleskového průzkumu Eurobarometru, který byl proveden v srpnu 2021, se shodla na tom, že Unie by měla členským státům poskytovat finanční prostředky pouze pod podmínkou, že jejich vláda bude dodržovat zásady právního státu a demokratické zásady; vzhledem k tomu, že takto odpovědělo i velmi mnoho respondentů v Polsku (72 %)⁵;
- N. vzhledem k tomu, že v různých průzkumech veřejného mínění, které proběhly v Polsku v září a říjnu 2021, odpovědělo pouhých 5 % respondentů, že by Polsko mělo vystoupit z EU⁶, 90 % hodnotilo členství Polska v EU pozitivně⁷ a 95 % odpovědělo, že podle jejich názoru měla unijní podpora pozitivní vliv na rozvoj jejich města nebo regionu,

¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 2021, věc C-487/19, W.Ż., EU:C:2021:798.

² Usnesení Soudního dvora ze dne 6. října 2021, věc C-204/21 R-RAP, Komise v. Polsko, EU:C:2021:834.

³ DZIENNIK USTAW 2021 R. POZ. 1852.

⁴ <https://twitter.com/AEAJ2000/status/1450008198375686145?t=AY2yz-vezln6Mlq6ZwSDJQ&s=19&fbclid=IwAR3JNygjzCo9QR1R6RghaCOeM8diOQuzRQRe48eAtEwPcmOQC1x5QWkFNrY>

⁵ Bleskový průzkum Eurobarometru – Stav Evropské unie, IPSOS, srpen 2021.

⁶ Ipsos pro OKO.press a deník Gazeta Wyborcza, 23.–25. září 2021. Údaje v %.

⁷ Kantar, 21. září 2021.

což je více než evropský průměr¹,

1. vyjadřuje velké politování nad rozhodnutím nelegitimního „Ústavního soudu“ ze dne 7. října 2021², které je útokem na evropské společenství hodnot a práva jako celek, neboť popírá přednost práva EU, která je v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora jedním z jeho základních prvků; vyjadřuje velké znepokojení nad tím, že by se toto rozhodnutí mohlo stát nebezpečným precedentem; poukazuje na to, že nelegitimní „Ústavní soud“ nejen nemá právní validitu a není nezávislý³, nýbrž je i nepřislušný k výkladu ústavy v Polsku;
2. zdůrazňuje, že podle článku 47 Listiny základních práv vyžaduje právo na účinnou ochranu přístup k nezávislému soudu; poukazuje na to, že vnitrostátní ústavní soudy a někteří politikové tento princip stále více zpochybňují, a vyzývá členské státy, aby respektovaly ústřední úlohu Soudního dvora a řídily se jeho rozsudky;
3. lituje, že ke zpochybnění přednosti práva EU před národní legislativou došlo z popudu současného polského premiéra, který tak znovu zneužil soudní moc ke svým politickým cílům; lituje této iniciativy jako jednostranného rozhodnutí zpochybnit právní rámec Evropské unie a jeho dodržování ze strany Polska; připomíná, že přistoupení Polské republiky k Evropské unii proběhlo prostřednictvím ratifikace smlouvy o přistoupení, s níž polští občané vyjádřili souhlas v referendu; dále připomíná, že Polská republika se dobrovolně zavázala řídit se ustanoveními Smluv a judikaturou Soudního dvora; odsuzuje využívání soudů k politickým účelům a vyzývá polské orgány, aby přestaly svévolně používat své výkonné a legislativní pravomoci k narušování dělby moci a právního státu;
4. konstatuje, že pokud má být rozhodnuto, zda soudní systém slouží svému účelu, kterým je zajišťování účinné a nezávislé soudní kontroly, je třeba jej posuzovat v jeho úplnosti, a ostře odsuzuje opakované pokusy současné vlády PiS ospravedlňovat legislativní změny v oblasti justice v Polsku poukazováním na jednotlivé, izolované příklady z různých členských států;
5. vyjadřuje politování nad tím, že rozhodnutí ve věci K 3/21 má negativní dopad na polské i evropské občany a podniky, protože již není možné plně zaručit jejich základní právo na nezávislé soudnictví, které by bylo plně v souladu s *acquis* a právními předpisy EU; je znepokojen otázkou, zda je v tomto ohledu zaručena účinná ochrana základních práv polských a evropských občanů;
6. vyjadřuje uznání desetitisícům polských občanů, kteří vyšli do ulic, aby na pokojných masových demonstracích hájili práva a svobody, jež mají jako evropští občané; sdílí s nimi touhu po tom, aby silné demokratické Polsko stálo v centru evropského projektu;
7. zdůrazňuje, že rozhodnutí ze dne 22. října 2020 (K 1/20) je nelegitimní, a poukazuje na protiprávnost tohoto rozsáhlého omezování reprodukčního zdraví a práv žen;
8. obává se, že rozhodnutí ve věci K 3/21 bude mít nepříznivý účinek na polské soudce,

¹ Průzkum Eurobarometr z října 2021, <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=77331>

² Rozhodnutí ve věci K 3/21.

³ Evropský soud pro lidská práva, věc Xero Flor w Polsce sp. z o.o. v. Polsko.

kteřé bude odrazovat od toho, aby využívali svých pravomocí ve věci uplatňování práva EU; vyjadřuje plnou podporu polským soudcům, kteří i po rozhodnutí ve věci K 3/21 uplatňují přednost práva EU a podávají Soudnímu dvoru žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, přestože tím ohrožují svou kariéru a vystavují se riziku, že budou v kárném řízení odvoláni z funkce či propuštěni nebo donuceni odstoupit;

9. připomíná, že Smlouvy EU nelze měnit rozhodnutím vnitrostátního soudu a že článek 91 polské ústavy připomíná, že ratifikované mezinárodní smlouvy jsou součástí polského právního řádu, jsou uplatňovány přímo a v případě střetu právních norem mají přednost před vnitrostátním právem; je velmi znepokojen tím, že polský „Ústavní soud“ se z ochránce ústavy změnil v nástroj legalizace protiprávní činnosti státních orgánů; připomíná, že rozhodnutí Soudního dvora nezabavují členské státy práva provádět organizační změny ve svých soudních systémech;
10. vítá skutečnost, že několik vnitrostátních parlamentů se rozhodlo uspořádat rozpravu o nedávných akcích polské vlády strany PiS a o jejich útocích na přednost práva EU a zaujmout k této věci jasné stanovisko;
11. opakuje svůj postoj, že vlády, které natolik flagrantním, promyšleným a systematickým způsobem porušují hodnoty zakotvené v článku 2 Smlouvy o EU, by neměly dostávat žádné peníze daňových poplatníků EU;
12. vyzývá Komisi a Radu, aby co nejdříve a ve vzájemné koordinaci učinily tyto kroky:
 - zahájily řízení o nesplnění povinnosti ve vztahu k právním předpisům o nelegitimním „Ústavním soudu“, jeho nezákonnému složení a úloze, kterou sehrává při neplnění rozhodnutí Soudního dvora, a požádaly Soudní dvůr, aby přijal rozhodnutí o předběžných opatřeních a zahájil řízení o nesplnění povinnosti ve vztahu ke Kolegiu pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu, Národní radě soudnictví a polské soustavě státního zastupitelství;
 - zahájily ve vztahu k Polsku postup podle čl. 6 odst. 1 nařízení o podmíněnosti dodržování zásad právního státu (úkon příslušící Komisi); přitom připomíná, že článek 5 uvedeného nařízení chrání přístup k financování pro příjemce resp. konečné příjemce a ukládá Komisi, aby učinila vše, co je v jejích silách, aby platby mohly být provedeny;
 - pozastavily proces schvalování návrhu polského plánu pro oživení a odolnost, dokud polská vláda plně a řádně nesplní rozhodnutí Soudního dvora a mezinárodních soudů, a zajistily, že hodnocení plánu bude v souladu s příslušnými doporučeními pro jednotlivé země, zejména pokud jde o nezávislost soudnictví;
 - využily postupy nevyžadující jednomyslnost k tomu, aby ve věci porušování zásad právního státu v Polsku přijaly jednoznačná doporučení s pevnými lhůtami; v souladu s postupem stanoveným v čl. 7 odst. 1 Smlouvy o EU prohlásily, že existuje zřejmé nebezpečí závažného porušení zásady právního státu ze strany Polské republiky (úkon příslušící Radě), a rozšířily působnost tohoto postupu na základní práva a demokracii;
 - využily pravomocí, které mají podle platného nařízení o společných ustanoveních,

včetně možnosti pozastavit platby nebo případně provést finanční opravy, protože z důvodu nedostatečné nezávislosti soudů, která ohrožuje legalitu a řádnost výdajů, hrozí v Polsku riziko závažných nedostatků ve fungování kontrolních systémů;

- uspořádaly rozpravu o krizi právního státu v Polsku za přítomnosti předsedy Evropského parlamentu a zaujaly k této věci jednoznačný postoj, vydaly co nejdůraznější společné prohlášení, podepsané vrcholnými představiteli států a vlád na zasedání Evropské rady ve dnech 21.–22. října 2021, a poté uskutečnily naléhavou rozpravu na příštím zasedání Rady pro všeobecné záležitosti;
13. zdůrazňuje, že tato požadovaná opatření nemají být represivními kroky vůči polským občanům, nýbrž mají být prostředkem k tomu, aby byl v Polsku obnoven právní stát, který zde postupně upadá; vyzývá Komisi, aby využila veškerých svých možností k tomu, aby polští občané a rezidenti nebyli v důsledku činnosti současné polské vlády zbaveni výhod, které jim přináší unijní financování, a aby vytvořila způsob, jak by její útvary mohly tyto prostředky vyplácet přímo konečným příjemcům;
 14. bere na vědomí, že Výbor pro právní záležitosti hlasoval dne 14. října 2021 na podporu žaloby podané k Soudnímu dvoru na Komisi ve věci neuplatnění mechanismu podmíněnosti dodržováním zásad právního státu;
 -
 - ◦
 15. pověřuje svého předsedu, aby toto usnesení předal vládám a parlamentům členských států, Radě, Komisi, Výboru regionů a Radě Evropy.